

Impacte econòmic de la independència de Catalunya¹

Oriol Amat

1. Introducció

El denominat "problema" català ve des de lluny i en l'actualitat té diversos vessants principals: la identitat, la distribució del poder entre l'Estat i la Generalitat de Catalunya, l'idioma i el finançament. A Catalunya, la majoria de les persones opinen que la identitat catalana no està adequadament reconeguda, que el nivell d'autonomia és insuficient², que s'ha de protegir més la llengua catalana; i que existeix una discriminació econòmica conseqüència sobretot del dèficit fiscal i de les infraestructures.

No obstant això, a la resta d'Espanya la majoria pensa just el contrari sobre el que succeeix a Catalunya. Per això, consideren que no s'ha de discriminar la llengua castellana i estan convençuts que Catalunya no pateix cap tipus de discriminació econòmica³.

Aquesta visió asimètrica es realimenta contínuament, i sovint amb molta manipulació interessada per part de la majoria de mitjans de comunicació i partits polítics. A l'Annex 1 s'aprofundeix una mica més en aquesta qüestió.

Amb el "problema" català es va conivir sense dificultats rellevants des de la recuperació de la democràcia fins al segon mandat del President Aznar iniciat l'any 2000, que es va percebre des de Catalunya com una font de provocacions que van anar estenent la figura del català "emprenyat" (enfadat)⁴. I en mig de

¹ Document presentat el 12 de maig de 2014 al Foro de Foros de Madrid. Debat moderat per Joan Tàpia i en el qual també van participar presentant altres documents José Luis Feito, Emilio Ontiveros i Miquel Puig.

² Segons l'enquesta del Centre d'Estudis d'Opinió del Tercer Trimestre de 2013, el 70,4% dels enquestats consideren que el nivell d'autonomia és insuficient, el 20,6% consideren que és suficient i el 3,9% consideren que hi ha massa autonomia, la resta no saben o no contesten.

³ Veure, per exemple, l'informe de la Fundació FAES (2013): *El mito fiscal. Razones para un debate*, Madrid, pàg. 90-91, que exposa que el dèficit fiscal català és substancialment menor al que es diu des de Catalunya.

⁴ Fins llavors, el percentatge de catalans que es declarava partidari de la independència oscil·lava al voltant del 20%. Segons l'enquesta del Centre d'Estudis d'Opinió del Primer Trimestre de 2014 el 22,5%

tot això va arribar el candidat Zapatero qui va prometre que si era elegit President, donaria suport a l'Estatut d'Autonomia que aprovés el Parlament. Contra tot pronòstic Zapatero va guanyar. El Parlament va aprovar per àmplia majoria un nou Estatut que, entre altres aspectes, pretenia millorar la situació de la llengua catalana i el finançament. Després de diverses retallades, l'Estatut va obtenir la majoria al Congrés dels Diputats i una àmplia majoria en el Referèndum al qual van ser convocats els catalans. A continuació, el Partit Popular el va recórrer i el Tribunal Constitucional el va tornar a retallar deixant els temes econòmics, i sobretot els lingüístics, en una situació pitjor que abans de la reforma de l'Estatut, des del punt de vista de la majoria de catalans. Això es va viure, des de Catalunya, com un nou greuge i va augmentar considerablement el nombre de catalans partidaris de la independència. Moltes persones que fins llavors pensaven que els problemes podien resoldre's a través del diàleg i de la negociació van tirar la tovallola. La manifestació de l'11 de setembre de 2012 va permetre visualitzar que podien ser certes les enquestes que assenyalaven que estava augmentant progressivament el percentatge de catalans partidaris de la independència i se situava al voltant del 50%⁵. Artur Mas va intentar negociar el pacte fiscal que incloïa entre altres aspectes el principi d'ordinalitat (veure Annex 2). D'acord amb diversos estudis d'opinió, encara que a Catalunya s'accepta que les regions més riques contribueixin a pal·liar els desequilibris territorials; la majoria de catalans no consideren just que una vegada efectuades aquestes compensacions Catalunya quedi amb una renda per càpita disponible menor que moltes regions que reben aquestes compensacions. Aquest problema s'hauria resolt si el Tribunal Constitucional no hagués modificat en 2010 l'Estatut de 2006.

Davant la impossibilitat d'iniciar una negociació que permetés canalitzar aquests problemes, Artur Mas va convocar unes eleccions en les quals no va aconseguir el resultat esperat ja que va perdre 12 escons, però que van donar com resultat un Parlament en el qual tenen majoria els partits polítics que estan

dels enquestats es consideren independentistes de tota la vida, però el 24,6% indiquen que s'han tornat independentistes en els últims anys.

⁵ Segons l'enquesta del Centre d'Estudis d'Opinió del Tercer Trimestre de 2013, el 54,7% dels enquestats votaria a favor de la independència en un referèndum, el 22,1% votarien en contra, el 15,7% s'abstindrien i la resta no saben o no contesten.

a favor de la convocatòria d'un referèndum sobre la independència de Catalunya. La multitudinària manifestació de l'11 de setembre de 2013 va posar de manifest que el percentatge de població que es declara independentista augmenta amb el pas del temps (veure Annex 3).

Donat l'actual context legal i polític, no sembla previsible que a curt termini es pugui celebrar el referèndum, però en qualsevol cas s'albiren diversos possibles escenaris, cap dels quals té probabilitat d'ocurrència zero:

1. **Escenari inercial.** Implicaria que no hi hagués canvis substancials en la política del Govern espanyol i de la Generalitat. Per tant, prosseguiria el procés de recentralització iniciat en els darrers anys. Una mostra de la percepció negativa que aquesta política genera a Catalunya pot llegir-se a l'informe de deslleialtats de l'Estat cap a Catalunya⁶. Un exemple d'aquest tipus de política que ha generat un rebuig molt majoritari a Catalunya són les declaracions del ministre d'Educació i Cultura, que va assegurar en el Ple del Congrés a finals de 2013 que la intenció del seu departament a Catalunya és "espanyolitzar els nens catalans"⁷.

La probabilitat d'aquest escenari no és menor ja que diversos sondejos d'opinió indiquen que, contràriament al que succeeix a Catalunya, és un escenari preferit per un percentatge significatiu⁸ de ciutadans de la resta d'Espanya. No obstant això, aquest escenari és possible que tingui un recorregut limitat ja que pot afavorir que més catalans apostin per la independència com a única sortida i augmenti la probabilitat d'un escenari de ruptura.

2. **Escenari de ruptura.** Implicaria que Catalunya s'independitzaria d'Espanya. Aquest escenari té dues variants en funció que la ruptura

⁶ Generalitat de Catalunya (2013): *La deslleialtat de l'Estat respecte de Catalunya*, Departament de Presidència.

⁷ <http://www.elmundo.es/elmundo/2012/10/10/espana/1349858437.html>

⁸ <http://www.cronicaglobal.com/es/notices/2014/03/los-espanoles-no-quieren-modificar-el-actual-estado-de-las-autonomias-5472.php>

sigui més o menys traumàtica la qual cosa dependria bàsicament que la UE intervingui o no en la negociació que es dugui a terme:

2.1. Escenari de ruptura amb intervenció de la UE

2.2. Escenari de ruptura sense intervenció de la UE

3. **Escenari de pacte.** Es tractaria que el Govern espanyol i la Generalitat de Catalunya aconseguissin acords que possiblement implicarien canvis jurídics que facin abandonar el procés de recentralització per part del Govern espanyol i redueixin substancialment el desig d'independència a Catalunya. No obstant això, encara que aquest tipus de pacte pot tenir un percentatge significatiu d'acceptació a Catalunya, té l'inconvenient que genera molt poc interès en la resta d'Espanya.

No és clar quin escenari és el més probable, encara que si segueix la dinàmica del conflicte i no s'inicia una negociació que faci possible arribar a una solució pactada sembla que serà difícil frenar durant molt temps un procés que pot anar incrementant els discursos amb posicions més extremes. D'altra banda, els rèdits electorals⁹ que produeix aquest conflicte expliquen que a molta gent, i especialment a alguns partits polítics, ja els està bé que el "problema" català no se solucioni. Els problemes territorials (Catalunya, País Basc, Navarra, transvasaments d'aigua, llengües, inversions en infraestructures, patrimoni artístic, etc.) sempre han estat explotats per líders i partits amb poc sentit d'estat que han fomentat els enfrontaments i la crispació per guanyar vots.

L'objecte d'aquest informe és analitzar possibles impactes econòmics d'un escenari de ruptura per tractar-se del tema de debat en aquest Fòrum de Fòrums. Per efectuar l'anàlisi, s'utilitzarà essencialment la publicació *Economia de Catalunya: Preguntes i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència* publicat en 2014 a iniciativa de la Comissió d'Economia Catalana del Col·legi d'Economistes de Catalunya.

⁹ Veure, per exemple:

http://www.infolibre.es/noticias/politica/2014/04/09/izquierda_plural_advierde_rajoy_que_conflicto_catalan_esta_quot_pudriendo_quot_las_manos_15585_1012.html

Com a pas previ a l'anàlisi de l'impacte econòmic de la independència, es fa una breu descripció de les principals forteses i debilitats econòmiques de Catalunya.

2. Fortaleses i debilitats econòmiques de Catalunya

El potencial econòmic d'un país ve determinat pel seu nivell de competitivitat. Per tal d'avaluar-ho seguidament es resumeixen algunes de les principals forteses i debilitats econòmiques de Catalunya tal com funciona en l'actualitat (veure figures 1 i 2).

FORTALESES
Situació geogràfica, clima, cultura, gastronomia, qualitat de vida...
Cultura empresarial i tradició emprenedora
Bon sistema d'investigació bàsica (1% dels articles d'investigació mundials en les revistes "Science" y "Nature")
Bon equilibri entre qualificació i cost de la mà d'obra
Disponibilitat d'espais d'oficines amb bona relació qualitat-preu
Activitat (amb el 16% de la població produeix el 20% del PIB espanyol)
Economia molt diversificada amb diferents sectors que lideren l'economia espanyola (agroalimentari, químic, farmàcia, automòbil...). La indústria representa el 19% del PIB català ¹⁰ .
Exportació (26% de l'exportació espanyola; el 60% de les exportacions són d'alt o mitjà-alt contingut d'alta tecnologia. És una de les regions europees on més han augmentat les exportacions des que va començar la crisi en 2008)
Inversió estrangera (25% de l'estoc d'inversió estrangera a Espanya, més de 5.600 multinacionals estrangeres tenen filial a Catalunya, 72% de les filials de multinacionals són d'altres països de la UE, una de les principals regions europees en captació d'inversió, entre les deu primeres del món en recepció de projectes d'inversió ¹¹ ...)
Turisme (25% dels turistes internacionals que arriben a Espanya; és una de les principals destinacions turístiques mundials i molt diversificat)
Marca Barcelona (quarta ciutat europea en nombre de turistes per darrere de Londres, París i Roma; una de les ciutats preferides per invertir a Europa; ciutat més atractiva d'Espanya i sisena d'Europa ¹² ; primera ciutat del món en nombre de congressistes internacionals; seu del Mobile World Congress...)
Port de Barcelona (primer port del Mediterrani, primer port de creuers d'Europa i segon del món) y Port de Tarragona
Aeroport amb possibilitats de ser un <i>hub</i> de connexions internacionals

Figura 1. Algunes de les principals forteses econòmiques de Catalunya

¹⁰ Departament d'Empresa i Ocupació (2013): *Una estratègia industrial per a Catalunya*, Generalitat de Catalunya.

¹¹ KPMG (2013): *Global Investor Monitor*.

¹² Ernst & Young (2013): *European attractiveness survey*.

DEBILITATS
Deficiències en el sistema educatiu: fracàs escolar, desajustament entre la demanda i l'oferta per deficiències en la formació professional i universitària
Impacte reduït de la investigació en l'economia productiva
Sector públic amb dèficits d'eficiència, flexibilitat i transparència
Excés de burocràcia i dificultat per crear i expansionar negocis
Finançament empresarial poc diversificat i insuficient per a les necessitats del teixit productiu
Dèficit fiscal en relació a Espanya i a la UE
Dèficit de infraestructures (corredor mediterrani en el qual el Govern espanyol està poc interessat malgrat que la UE ho ha marcat com a prioritari, accessos ports de Barcelona i Tarragona, insuficients vols intercontinentals, autopistes de peatge...) ¹³
Deute Públic (elevat nivell i no accés als mercats financers)
R+D (1,6% del PIB, per sota de la mitjana europea)
Boicot comercial i rebuig d'una part de la població de la resta d'Espanya
Elevat nivell d'atur

Figura 2. Algunes de les principals debilitats econòmiques de Catalunya

Un condicionant rellevant és la dependència que suposa que els principals clients de les empreses catalanes siguin, en línies generals, la resta d'Espanya i la UE. Això ha canviat en els últims anys ja que en 2007 les vendes de les empreses catalanes a la resta d'Espanya, per exemple, eren molt superiors a les exportacions a la resta del món (veure figura 3). El major pes de les vendes a la resta del món és conseqüència de diverses tendències entre les quals destaquen la caiguda de l'activitat econòmica a Espanya, el boicot comercial d'empreses i consumidors de la resta d'Espanya i el major esforç exportador de les empreses catalanes. En relació amb l'augment del boicot comercial, hi ha empreses que han reemplaçat les vendes a la resta d'Espanya, amb les exportacions a la resta del món.

	Vendes a Catalunya	Vendes a la resta d'Espanya	Vendes a la resta del món
Mitjana 1995-2001	34%	39%	27%
2013	25%	32%	43%

Font: Col·legi d'Economistes de Catalunya (dades de 1995-2001) i CEPREDE (2013)

Figura 3. Distribució de les vendes de les empreses catalanes en funció de la seva destinació

¹³ Amorós, J. (2013): "El dèficit crònic d'infraestructures a Catalunya", *Eines*, núm. 19. pp. 47-56.

A la vista de l'exposat sembla que a Catalunya li ha anat bé amb la seva actuació i en el marc de relació vigent amb Espanya, la UE i la resta del món. Aquesta realitat no impedeix que existeixin dèficits significatius en la relació Catalunya-Espanya. Per tant, Catalunya és econòmicament competitiva en la seva situació actual el que condiona favorablement la seva viabilitat futura en la mesura en què aconsegueixi mantenir les fortalezes i prengui mesures per corregir les debilitats.

3. Pregunta i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència

En aquest apartat s'utilitza essencialment la introducció i les conclusions¹⁴ de la publicació *Economia de Catalunya*, que és una iniciativa de la Comissió d'Economia Catalana del Col·legi d'Economistes de Catalunya (2014) que s'ha proposat donar resposta a preguntes freqüents que es formulen sobre la viabilitat i les implicacions econòmiques d'una Catalunya independent.

Per fer-ho, el Col·legi d'Economistes de Catalunya ha realitzat una convocatòria oberta a un ampli grup d'economistes (col·legiats) representatiu amb diferents visions del procés i sense excloure ningú. S'ha demanat que, en funció de la seva experiència, analitzessin els principals interrogants econòmics que planteja l'eventual independència de Catalunya. Una bona part dels economistes convocats han contribuït a aquesta publicació donant la seva visió sobre les qüestions proposades.

Adicionalment, per disposar de la visió dels col·legiats s'ha realitzat una enquesta en la qual es pregunten diferents aspectes econòmics rellevants d'una Catalunya independent. L'enquesta l'han respost 1.261 economistes¹⁵.

¹⁴ La *Introducció* i les *Conclusions* de l'esmentat llibre han estat redactades conjuntament amb Modest Guinjoan.

¹⁵ El qüestionari ha comptat amb 15 preguntes i s'ha enviat per correu electrònic en tres ocasions entre el 17 de setembre i l'11 d'octubre de 2013. La població del Col·legi d'Economistes de Catalunya a la qual es va dirigir l'enquesta és de 6.060 persones, per la qual cosa la mostra representa un 20,8% del total.

Les anàlisis i opinions que segueixen s'han d'entendre com a aportacions que lluny de pretendre ser l'única veritat, es fan des d'una institució de professionals, amb l'ànim d'enriquir el debat d'un tema que interessa a bona part de la població catalana i espanyola en el moment actual.

Seguidament, es relacionen les principals conclusions dels estudis efectuats.

Quins són els dèficits econòmics principals de la relació actual Catalunya-Espanya? Martínez i Pastor (2014) identifiquen un dèficit en infraestructures del 5,5% del PIB per la insuficient inversió del govern espanyol a Catalunya. Un altre dèficit és el fiscal que s'ha mantingut al voltant del 8% en els darrers 15 anys i que representa uns 16.000 milions d'euros cada any. Aquests dèficits condicionen molt negativament les possibilitats de creixement de generar més benestar a Catalunya.

Per il·lustrar aquesta problemàtica amb algunes dades, es pot indicar que Catalunya té el 16% de la població espanyola, contribueix amb el 19,5% dels tributs que es recapten a Espanya; rep el 14% de la despesa pública i el 13,7% de la inversió pública¹⁶. Una mostra del dèficit d'infraestructures és que Catalunya té el 5% dels quilòmetres d'autovia gratuïtes que hi ha a Espanya, però disposa del 21% dels quilòmetres d'autopistes de peatge¹⁷. A Catalunya és una opinió molt estesa que portar l'AVE a zones despoblades i deixar pendents inversions com les connexions amb els ports de Barcelona i Tarragona o la deixadesa en relació al corredor mediterrani són mostres clares que les prioritats de l'Estat són diferents. També està molt estesa la sensació de que construir infraestructures molt costoses de baix ús, però rendibles electoralment, redueix la competitivitat i empobreix Espanya.

¹⁶ Cambra de Comerç de Barcelona (2014): *El sector públic a Catalunya i Espanya: impacte econòmic de diferents escenaris polítics*, Barcelona.

¹⁷ http://web.pimec.org/repositori/documents/actualitat/ca/l_PIMEC_9_2012_carreteres.pdf

Quin és el potencial econòmic de Catalunya? Milloraria aquest potencial amb la independència? Martínez i Pastor (2014), i també Raventós (2014), argumenten que hi ha diversos fonaments (tradicció i diversificació industrial, excel·lència científica, fortlesa exportadora, sector turístic, capacitat d'atraure inversió estrangera, ancoratge europeu i internacional) que atorguen un extraordinari potencial a Catalunya. També consideren, coincidint amb els altres autors del llibre que s'han referit a aquesta qüestió, que la independència permetria als catalans decidir la gestió dels recursos fiscals, de les infraestructures i de la política econòmica, cosa que maximitzaria el potencial de l'economia catalana.

Què pensen els economistes sobre l'escenari políticoeconòmic preferit per a Catalunya? De l'enquesta coordinada per Hermosilla (2014) es desprèn que l'escenari més desitjat és el de l'Estat propi (preferit pel 53,7% dels economistes)¹⁸. A continuació, hi ha l'opció d'un pacte fiscal (19,6%) i d'un model federal (19,5%). En canvi, resulta residual l'opció de mantenir l'actual configuració de l'Estat de les autonomies o d'augmentar la centralització (4,5% i 2%, respectivament).

Es necessiten instruments d'Estat? Com exposa Castells (2014), Catalunya necessita instruments d'Estat per fer les polítiques que convenen a la societat catalana, atès que el model centralitzat, radial i basat en Madrid, impulsat i aplicat per l'Estat espanyol no és el que convé a Catalunya.

Quin mètode s'ha d'utilitzar utilitzar per a avaluar els efectes econòmics de la independència sobre el dèficit públic i el PIB? Castells (2014) argumenta que els mètodes del flux monetari i del flux del benefici expliquen coses diferents i donen resposta a preguntes diferents:

¹⁸ Segons enquesta del Centre d'Estudis d'Opinió del Tercer Trimestre de 2013, el 48,5% dels enquestats consideren que Catalunya hauria de ser un estat independent, el 21,3% consideren Catalunya hauria de ser un estat federal, el 18,6% una comunitat autònoma dins d'Espanya, el 5,4% una regió espanyola i la resta no saben o no contesten.

- El flux del benefici és indicat si l'objectiu és determinar els efectes de la independència sobre la reducció del dèficit públic de la Generalitat, perquè si Catalunya esdevingués Estat independent, una part de la despesa central hauria de ser assumida pel govern de Catalunya.
- En canvi, el mètode apropiat seria el del flux monetari si l'objectiu fos estudiar l'impacte sobre el PIB de Catalunya, perquè encara que el govern de Catalunya hagués d'assumir despeses que ara no fa, el diner no se n'aniria fora de Catalunya, com ara succeeix.

És viable econòmicament la independència? Castells (2014) argumenta, a l'igual que la resta d'autors que s'hi han referit que, per descomptat, Catalunya pot ser viable econòmicament ja que ho són països molt més petits, amb menys potencial, menys renda per càpita, menys diversificats i molt més dependents.

L'opinió favorable sobre la viabilitat econòmica d'una Catalunya independent és compartida pel 71,1% dels col·legiats enquestats. D'altra banda, un 72,8% opinen que una Catalunya independent tindria un impacte positiu sobre l'economia.

La Catalunya independent estaria dins de la UE? Hi ha consens sobre la necessitat que Catalunya segueixi dins la UE per tal de garantir-ne la viabilitat com a Estat independent. També hi ha un ampli consens en què aquest és un tema polític i no econòmic. Granell (2014) troba imprescindible, abans que Catalunya es plantegi altres reptes, treballar per aconseguir que cap Estat membre de la UE s'oposi a la sol·licitud d'adhesió a la UE de Catalunya ni s'oposi al reconeixement de Catalunya com a «Estat Normal» a la societat internacional com a membre de les Nacions Unides.

Puig (2014a) conclou que la incertesa fonamental del procés radica en el veto espanyol (o d'un tercer país). En absència de veto espanyol, l'adhesió del nou estat a la UE coincidiria amb l'inici de la independència formal. En canvi, si Espanya imposa el veto a l'adhesió de Catalunya a la UE, en aquest cas Catalunya naixeria fora de la UE i l'adhesió es demoraria *sine die*. També considera que en cas de veto espanyol, seria d'interès per a les dues parts (i particularment per a les multinacionals, inclosos els bancs espanyols, presents a Catalunya) que Catalunya s'associés a la UE mitjançant un tractat bilateral que garantís el manteniment de la lliure circulació de productes, persones i capitals. Sobre aquesta qüestió, cal recordar que darrerament s'ha produït un fet important quan la Comissió Europea ha iniciat la negociació d'un acord d'associació de lliure comerç amb Kosovo que, en aplicació del Tractat de Lisboa, no necessitarà el vistiplau dels estats i, per tant, podrà fer-se sense que cap estat el pugui vetar.

Castells (2014) preveu dues fases en l'actuació de la UE:

- Primera fase: La UE tractarà d'evitar la independència de Catalunya perquè introdueix inestabilitat i perquè afebleix la solvència de l'Estat espanyol. Per això, la UE advertirà que una Catalunya independent quedaria fora de la UE (el garrot) i pressionarà el Govern espanyol per tal que ofereixi un pacte, que permeti rebaixar l'escalada independentista a Catalunya (la pastanaga). És a dir, tractant d'evitar que el tancament d'Espanya a qualsevol forma de diàleg acabi convertint en imparable la independència.
- Segona fase: Si la independència esdevé inevitable, la UE intentaria que es produeixi amb els menors danys possibles. Una ruptura per les males i no pactada, seria summament perjudicial per a Catalunya, però també ho seria per a Espanya. Entre altres qüestions essencials, per exemple, en la distribució del deute.

Sobre aquest tema, el 73,1% dels economistes enquestats creu que un Estat català trobaria la manera d'encaixar a la UE i un 50,3% considera que Catalunya seguiria sent viable tot i no estar dins de la UE.

La Catalunya independent estaria dins de l'euro? També hi ha un ampli consens sobre el desig de continuar amb l'euro com a moneda i de renunciar a una política monetària pròpia, tot delegant aquesta al Banc Central Europeu. Galí (2014) apunta que en un escenari de cooperació, on cap part té com a objectiu deliberat el perjudici de l'altra, qualsevol cost inicial relatiu a l'encaix econòmic d'un eventual Estat català amb Europa i el món seria insignificant i, en qualsevol cas, transitori. D'altra banda, amb la cooperació de totes les parts implicades, i amb un temps de preparació raonable, res no hauria d'impedir la continuïtat plena del marc de relacions econòmiques i financeres actuals, i dels drets i obligacions que hi estan associats. En la mateixa línia, Puig (2014b) preveu que el nou Estat mantindrà la utilització de l'euro.

La Catalunya independent tindria un sistema financer viable? Gasol i Segura (2014) afirmen que per a tenir un sistema financer factible en el marc d'una Catalunya independent és imprescindible el manteniment de la pertinença de Catalunya a la UE i que Catalunya continuï essent membre de la zona euro.

Quin seria l'impacte en l'ocupació de les estructures d'Estat? Padrol (2014) compara Catalunya amb altres països europeus de població i renda per càpita similars, i conclou que Catalunya té un sector públic poc dimensionament i amb molt de recorregut per créixer. Analitzant el personal de la Generalitat de Catalunya comparat a nivell d'àrees d'activitat amb el sector públic central d'Espanya, apunta que l'Administració estatal catalana podria crear entre 51.000 i 71.000 llocs de treball, en funció del tipus d'estructures d'Estat que es decidís construir.

Quina seria la recaptació impositiva i la despesa pública? Es podria mantenir o augmentar el nivell de l'estat del benestar? Bosch i Espasa (2014b) quantifiquen els ingressos públics potencials que es generarien a Catalunya en el cas d'esdevenir un nou Estat i les despeses addicionals que hauria d'assolir la Generalitat. Si en el període 2006-2009 Catalunya hagués estat un Estat independent i hagués mantingut el mateix sistema fiscal i la mateixa pressió fiscal que l'Estat espanyol, el Govern català hauria recaptat una mitjana de 49.018 milions d'euros addicionals anualment. Així mateix, si hagués hagut d'assumir noves competències, el cost de les despeses addicionals en el període analitzat hagués estat de 35.129 milions d'euros anuals de mitjana.

En conseqüència, el guany fiscal d'una Catalunya independent l'estimen en 13.889 milions d'euros anuals de mitjana, que equival al 7,1% del PIB. Aquest guany s'obté mantenint l'actual estat del benestar, és a dir, considerant també la Seguretat Social. Per tant, consideren que Catalunya podria mantenir i fins i tot augmentar el nivell d'aquests serveis.

Aquest guany fiscal generaria un efecte multiplicador en l'economia catalana, ja que es podria dedicar a incrementar la despesa pública o a reduir el nivell impositiu. L'increment de la despesa pública o la rebaixa d'impostos augmentarien el consum i/o la inversió, la qual cosa generaria un efecte positiu sobre la seva capacitat productiva, creant nous llocs de treball. Per tant, Bosch i Espasa conclouen que les finances públiques d'una Catalunya independent serien totalment viables i permetrien finançar l'actual estat del benestar.

Aquesta valoració coincideix amb l'opinió majoritària que es desprèn de l'enquesta als col·legiats. Així, un 67,6% dels economistes enquestats també pensen que les finances de la Generalitat de Catalunya millorarien en el cas que existís un Estat català.

Com seria l'endeutament i el repartiment d'actius? Ros i Fatjó (2014) han analitzat el pes que pot tenir el Deute Públic de la Generalitat, així com aquella part del Deute de l'Estat espanyol que hauria d'heretar Catalunya. Conclouen que l'endeutament del nou Estat se situaria entre un 52% del PIB, en el cas que no s'heretés Deute espanyol, i un 103% del PIB, en el pitjor dels escenaris analitzats depenent del resultat de les negociacions de repartiment d'actius i passius.

Castells (2014) també considera que una Catalunya independent tindria unes finances més sòlides i sostenibles a llarg termini. No obstant això, adverteix que indueix a confusió afirmar, com es fa sovint, que l'eliminació del dèficit fiscal faria que els problemes financers de la Generalitat desapareguessin d'un dia per l'altre.

En la mateixa línia, un 56,9% dels economistes enquestats pensen que amb un Estat català l'endeutament de la Generalitat de Catalunya es podria reduir més ràpidament.

Es podrien pagar les pensions? Bosch i Espasa (2014a) sostenen que les pensions dels jubilats i altres col·lectius són més sostenibles en una Catalunya independent que a la resta d'Espanya, atès que la seva activitat econòmica fa que el nombre de cotitzants sigui més elevat en relació als pensionistes, de manera que les cotitzacions cobririen el cost de les pensions. També tracten la sostenibilitat del sistema de pensions a llarg termini, que depèn de qüestions demogràfiques i del mercat laboral. Aquests elements posen de relleu la necessitat d'una reforma a fons del sistema per garantir la seva sostenibilitat a llarg termini.

Pel que fa a l'opinió dels col·legiats, són més els que pensen que l'existència d'un Estat català tindria un impacte beneficiós per a les pensions.

Es podria suportar el boicot comercial a empreses catalanes? Cuadras i Guinjoan (2014) quantifiquen l'impacte d'un possible boicot en funció de diferents escenaris d'intensitat. Un boicot podria perjudicar les empreses catalanes que venen sobretot al mercat espanyol. De tota manera, segons aquests autors, caldria un boicot d'una magnitud impensable per anul·lar l'efecte positiu que es donaria en l'àmbit fiscal. Assenyalen com a un dels principals rèdits de la independència la possibilitat d'aplicar polítiques econòmiques més adequades a les necessitats del sistema productiu, la qual cosa permetria millorar les perspectives de creixement de l'economia catalana.

Castells (2014) preveu una caiguda del comerç de l'1,5% del PIB que seria compensat amb escreix per l'eliminació del dèficit fiscal. En conjunt, a llarg termini l'impacte positiu de la independència faria augmentar el PIB al voltant d'un 3% a curt termini i entre un 7% i un 8,5% a llarg termini.

Els col·legiats enquestats opinen que l'existència d'un Estat català acceleraria la millora del model productiu de Catalunya. Una majoria opina que es produiria un boicot comercial per part de la resta d'Espanya als productes i serveis catalans. No obstant això, el 60,1% opina que el boicot seria fàcilment superable.

Quin serà l'impacte en el nombre d'empreses i multinacionals? Raventós (2014) exposa que gràcies a la gran diversitat sectorial, a la imatge internacional que tenen moltes marques i al pes decreixent de les vendes al mercat espanyol, les conseqüències negatives de la independència no serien d'especial gravetat i durada.

Una altra conseqüència de la independència serien les deslocalitzacions, ja que hi ha empreses que han anunciat que marxaran de Catalunya. No obstant això, diverses multinacionals han comunicat que no tenen intenció de marxar en cas d'independència. Finalment, un estat independent podria atreure les seus de multinacionals que en aquest moment tenen la seu espanyola fora de Catalunya però que podrien estar interessades a obrir una seu en aquest nou

estat. Això s'ha observat en estats de nova creació com Eslovènia o Eslovàquia, per exemple.

Pel que fa a l'enquesta als col·legiats, la majoria opinen que les inversions provinents de les empreses de la resta d'Espanya es reduirien. En canvi, les inversions d'empreses catalanes i de multinacionals estrangeres o bé es mantindrien estables o bé s'incrementarien.

Sobre la reacció dels empresaris hi ha hagut opinions diverses. Des d'empresaris que han manifestat que si hi ha boicot hauran de tancar fins els que han fet públic que aquest tema pot tenir un impacte mínim. Altres empresaris han manifestat que els beneficis de la independència (desaparició del dèficit fiscal, correcció de dèficits en infraestructures...) són majors que les possibles pèrdues de vendes. Diverses enquestes ¹⁹ recents reflecteixen que són majoria els empresaris que no tenen por a un possible boicot. Els impactes depenen també de com reaccionin les empreses afectades, ja que poden engegar estratègies empresarials (obertura de filials en altres ciutats, potenciació de noves marques...) per afrontar aquests reptes.

4. Conclusions

Encara que des d'una perspectiva econòmica Catalunya conviu amb debilitats rellevants, el context actual li permet comptar amb importants fortaleces fruit de la seva actuació en el marc de relacions vigents amb Espanya i amb la comunitat internacional. Aquesta realitat no impedeix que existeixin dèficits significatius en la relació Catalunya-Espanya.

¹⁹ Veure, per exemple:

<http://www.elperiodico.com/es/noticias/politica/empresarios-cecot-apoya-independencia-patronal-terrasa-2223714> que exposa que el 53% dels empresaris de CECOT estan a favor de la independència; <http://www.vilaweb.cat/noticia/4050271/20121025/majoria-petita-mitjana-empresa-favor-independencia.html> que exposa que el 66,8% de les 2.200 empreses de PIMEC són partidaris de la independència

Del conjunt d'estudis inclosos en el llibre *Economia de Catalunya* de la Comissió d'Economia Catalana del Col·legi d'Economistes de Catalunya (2014) incloent hi l'opinió dels 1.261 economistes enquestats, es conclou que una Catalunya independent pot ser viable econòmicament. També podria succeir que el fet que Catalunya es converteixi en un estat independent li podria aportar avantatges i major benestar, però sempre que es produeixi en el marc de la UE.

La pregunta que sorgeix davant aquest tipus de conclusions és com poden ser tan diferents de les anàlisis que defensen que la independència de Catalunya tindria uns costos molt elevats i que, per tant, no és viable.

Com a comentari previ, no podem oblidar que l'economia és una ciència social i no una ciència exacta. Com es recorda sovint, l'economia és una de les poques ciències on es pot concedir el premi Nobel a dos científics que defensen posicions oposades.

L'explicació de les discrepàncies està relacionada bàsicament amb les hipòtesis utilitzades sobre aspectes tan rellevants com l'impacte del boicot comercial en cas d'independència, o a la permanència o no a la UE i a la zona euro, entre uns altres (veure figura 4). En aquest punt convé que el lector consideri a quin tipus d'hipòtesi dóna més probabilitat d'ocurrència ja que això decantarà cap a un costat o cap a un altre la seva visió sobre l'impacte econòmic de la independència de Catalunya.

	Hipòtesis utilitzades pels autors que defensen la viabilitat econòmica de la independència de Catalunya	Hipòtesis utilitzades pels autors que defensen la inviabilitat econòmica de la independència de Catalunya
Dèficit fiscal anual de Catalunya en l'actualitat, impacte en el PIB i metodologia utilitzada per a calcular-ho	Es basen en el mètode del flux monetari. El dèficit fiscal anual ascendeix a uns 16.000 milions d'euros un 8% del PIB). Consideren que el dèficit és excessiu i empobreix massa a Catalunya	Es basen en el mètode del flux de benefici. El dèficit se situa entre 6.000 i 10.000 milions d'euros (un 3% o 5% del PIB). Consideren que és un nivell de dèficit normal en una regió que és més rica que la mitjana ²⁰
Dèficit d'inversió en infraestructures en l'actualitat per part de l'Estat a Catalunya	És excessiu i limita les possibilitats de creixement de Catalunya	No existeix tal dèficit
Grandària i competitivitat d'un país	No és la grandària el que compta, sinó la qualitat de les institucions i la seva gestió.	Perdre grandària és perdre competitivitat
Caiguda de les vendes per boicot comercial i efecte frontera en el cas d'independència de Catalunya	El boicot comercial fa anys que existeix i en cas d'independència s'agreuaria però seria fàcilment superable (situen la caiguda del comerç en l'escenari més catastrofista més o menys en un 20% en compres d'empreses i un 40% en consum particular). L'impacte seria una caiguda del PIB entre l'1,2% ²¹ i el 4% ²² . Entre els arguments per donar suport a aquestes tesis estan que: <ul style="list-style-type: none"> • Una part important de les decisions de compra es prenen amb criteris econòmics i no emocionals. • Les empreses afectades prendran mesures per fer front al boicot (operar a través d'altres empreses, augmentar exportacions a la resta del món...). • Dues terceres parts del que Catalunya exporta a Espanya són béns intermedis que es veuran menys afectades pel boicot. • Una part important (40%) de les vendes d'empreses catalanes a Espanya són de filials de multinacionals que haurien de veure's menys afectades pel boicot. 	La reducció del comerç entre Espanya i Catalunya faria que moltes empreses catalanes hagin de tancar (situen la caiguda del comerç al voltant d'un 80%) amb el que el PIB cauria entre un 10% ²³ i un 24% ²⁴ si se li afegeix la caiguda en els fluxos comercials amb la UE Entre els arguments per recolzar aquestes tesis estan que: <ul style="list-style-type: none"> • La majoria d'empreses i consumidors deixaran de comprar a empreses catalanes per qüestions emocionals. • Els aranzels i traves comercials crearan dificultats addicionals al comerç entre Catalunya i la UE (incloent Espanya). • Els catalans i la resta dels espanyols deixarien de tenir punts en comú (regulació, educació, contactes, idioma...) cosa que faria reduir el comerç ²⁵.

²⁰ De la Fuente, A. (2014): *¿Maltrato fiscal?*, en *La cuestión catalana II: Balanzas fiscales y tratamiento fiscal de Cataluña*, Institut d'Estudis Econòmics, Madrid.

²¹ Antràs, P. i Ventura, J. (2012): *Dos más dos són mil*, Col·lectiu Wilson. <http://www.wilson.cat/ca/mitjans-escrits/articles-dels-membres/item/216-dos-m%C3%A9s-dos-s%C3%B3n-mil-els-efectes-comercials-de-la-independ%C3%A8ncia.html>

²² Guinjoan, M. i Cuadras, X. (2011): *Sense Espanya*, Portic, Barcelona.

²³ Rodríguez, J.V. (2013): Los costes de romper España, en *El coste de la No-España*, fundació Progreso y Democracia, Madrid.

²⁴ <http://clementepolo.wordpress.com/>

²⁵ Comerford, D., Myers, N y Rodríguez, J.V. (2012): *Measuring costs and benefits of independence*. <http://www.sevirodriguez.com/papers/CostBenefitIndep.pdf>

	Hipòtesis utilitzades pels autors que defensen la viabilitat econòmica de la independència de Catalunya	Hipòtesis utilitzades pels autors que defensen la inviabilitat econòmica de la independència de Catalunya
Permanència a la UE en cas d'independència de Catalunya	<p>Sí, i no es veurien afectades les relacions comercials, ja que la UE impediria el veto espanyol. En cas de sortida de la UE l'entrada es faria en un termini molt curt i en el període transitori no hi hauria traves al comerç. Entre els motius per a això es poden esmentar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Catalunya compleix amb els requisits que s'exigeixen per entrar a la UE. • Voluntat d'organitzar la independència garantint la permanència a la UE. • Els catalans són ciutadans de la UE i tenen voluntat de seguir sent-ho. • Catalunya és contribuent net a la UE. • La UE no guanya res expulsant a Catalunya, però les empreses dels diversos països de la UE que tenen interessos a Catalunya o que comercien amb ella sí que poden perdre. 	<p>No (com a conseqüència del veto espanyol i potser d'altres països). Entre els motius per a això es poden esmentar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • La separació d'un estat membre de la UE implica que es deixen d'aplicar els Tractats europeus al territori escindit. • El reingrés de Catalunya trigaria molts anys a produir-se. Segons Polo (2014), per exemple, en l'escenari més optimista Catalunya quedaria exclosa de la UE durant diversos quinquennis. • Encara que Catalunya compleixi els requisits per reingressar a la UE el veto d'un sol estat membre ho impediria. <p>Disminuirien les relacions comercials a causa de la fixació d'aranzels i altres traves al comerç. El comerç de Catalunya amb la UE cauria en un 50% (en una hipòtesi més aviat conservadora segons Polo (2014)) com a conseqüència de les barreres aranzelàries.</p>
Permanència a la zona euro en cas d'independència de Catalunya	Sí, per motius similars als exposats per a la permanència en la UE	No, per motius similars als exposats per a la no permanència a la UE.
Impacte en el PIB en cas d'independència de Catalunya	<p>A curt termini variaria de l'ordre d'un +/- 2% però a llarg termini augmentaria un 7% La independència de Catalunya faria augmentar el dèficit públic espanyol en un 2% del PIB</p>	El PIB català cauria al voltant d'un 20%

Figura 4. Hipòtesis divergents sobre la situació actual i sobre l'impacte econòmic de la independència de Catalunya

Convé aclarir que aquestes hipòtesis es basen en la percepció de què pot ocórrer en el futur quan encara queden moltes incògnites per clarificar. Per això, val la pena recordar que fins i tot amb moltes menys incògnites és molt fàcil equivocar-se en relació amb allò que pot ocórrer en economia. Com a exemple, es pot recordar que pel 2013, les previsions sobre l'evolució del PIB espanyol anaven d'un +0,2% (previsió de la Comissió Europea) fins a un -2% (previsió de l'AFI) i la realitat va ser que el PIB va caure un -1,3%²⁶. Si en una previsió tan a curt termini i amb menys incògnites hi ha tanta discrepància, com no l'ha d'haver en previsions més a llarg termini i amb tantes incògnites com en el tema de la independència de Catalunya.

A la vista de les discrepàncies tan significatives sobre les hipòtesis utilitzades pels partidaris i pels detractors de la viabilitat econòmica de la independència catalana convé fer diverses valoracions:

- Sobre el **dèficit fiscal i d'infraestructures** ja s'ha opinat en l'apartat 2 en assenyalar-los com a febleses significatives.
- Sobre el **mètode indicat per mesurar el dèficit fiscal** el principal motiu de controvèrsia és si les despeses centrals o comunes s'han d'assignar a la regió en la qual es gasten o s'han de repartir entre totes les regions. Per exemple, l'Escola Judicial està a Barcelona i el Museu del Prado està a Madrid. Amb el mètode del flux monetari s'assigna cadascun de les dues despeses centrals a Barcelona i Madrid, respectivament. En canvi, amb el mètode del flux de benefici es reparteixen entre totes les regions ja que, en principi, estan al servei de totes. En aquest tema, considero raonable l'argumentació de Castells (2014) en el sentit que el mètode apropiat per mesurar el saldo fiscal és el del flux monetari si es vol avaluar el seu impacte en el PIB d'una regió. Aquest mètode assigna les despeses centrals a la regió en què es gasten. És clar que és important on es gasta per l'impacte que té en

²⁶ http://itemsweb.esade.edu/wi/Prensa/Diana_ESADE_2013_presentacion.pdf

l'activitat i l'ocupació²⁷. Un cas diferent seria si es volgués mesurar l'impacte del dèficit fiscal en els comptes de la Generalitat ja que llavors seria més apropiat el mètode del flux de benefici ja que té en compte la part de la despesa central que hauria de ser assumida per aquesta.

- Sobre la **importància de la grandària d'un país**, val la pena recordar que la grandària no és el més rellevant, el que sí compta és la qualitat de les institucions i la gestió de cada país²⁸. Segons el World Economic Forum, dels 20 estats més competitius del món, 8 són més petits que Catalunya. Dinamarca és el número 1 i té 5,5 milions d'habitants. Espanya és el número 50.
- Sobre l'**impacte del boicot comercial i de l'efecte frontera** és molt rellevant el pes dels béns intermedis i de les vendes de filials de multinacionals establertes a Catalunya el que redueix molt les pèrdues. Això no impedeix que en determinats productes i sectors l'impacte pugui ser rellevant pel que cal esperar que les empreses afectades prendran mesures per minimitzar les conseqüències negatives. Val la pena recordar també la quantificació elaborada pel Govern britànic que estima la caiguda del comerç amb Escòcia (en el cas que es produeixi la independència escocesa) molt reduïda a curt termini i en un 4% al cap de 30 anys²⁹.
- Sobre la **permanència a la UE** cal recordar que aquesta no guanya gens si Catalunya s'independitza, més aviat es complica la vida ja que poden augmentar les tensions separatistes en altres regions (Bèlgica, Itàlia...). Tampoc guanya gens si expulsa Catalunya de la UE, més aviat tot el contrari. Però recordem que hi ha milers d'empreses europees amb interessos a Catalunya. A més, Catalunya és aportadora

²⁷ López, G. (2014): "Cuentas regionalizadas no son balanzas fiscales", *La Vanguardia*, 31 de març.

²⁸ Veure sobre la rellevància d'aquesta qüestió Guinjoan i d'altres (2013) i Puig (2014).

²⁹ H. M. Government (2013): *Scotland analysis. Macroeconomics and fiscal performance*, pp. 8. Aquest informe, que exposa els efectes negatius d'una independència de Escòcia, dedica 75 de les seves 126 pàgines a proporcionar arguments en positiu dels avantatges que tindria que no es produís la independència.

neta de la UE, ja que aporta cada any uns 2.300 milions d'euros, més de quatre vegades el que rep de fons europeus (530 milions d'euros, dels quals 315 milions d'euros provenen de la PAC). Per tant, Catalunya té cada any un dèficit aproximat amb la UE de 1.770 milions d'euros³⁰. Per tant, en funció de com es desenvolupi el conflicte, la UE pot passar a no perdre ni guanyar res (si tot segueix igual o si Catalunya s'independitza mantenint-se en la UE) o tenir pèrdues si Catalunya és expulsada de la UE. Per tot això, és raonable el punt de vista de Castells (2014) en el sentit que la UE acabarà intervenint per evitar mals majors.

- Sobre l'**impacte global en el PIB**, a part dels arguments anteriors que van en la línia no catastrofista per entendre que les parts intentaran evitar els escenaris més perjudicials, cal considerar el nivell de confiança que mereixen els governants catalans, les empreses i la societat civil en el sentit de si aconseguiran convèncer a la UE i a Espanya. Un altre aspecte que també pot exercir una gran influència en l'evolució econòmica futura és fins a quin punt els governs poden aconseguir que Espanya i Catalunya (tant si s'independitza com si no) siguin més *business friendly* del que ho són actualment. Un exemple sobre això és el que ha ocorregut a Finlàndia que era un dels països més pobres d'Europa quan es va independitzar de la URSS però gràcies al bon govern, a la qualitat de les seves institucions, als consensos en temes com l'educació i la R+D ha aconseguit en poques dècades ser un dels països més competitius i rics del món. En canvi, el contrari explica que Veneçuela s'hagi deteriorat considerablement en els últims anys perdent molts llocs en el rànquing de competitivitat mundial.

De la figura 4 es desprèn que les principals diferències entre les hipòtesis dels optimistes i els pessimistes en relació amb la viabilitat de la independència de

³⁰ Unió de Pagesos (2012): *Informe sobre la Política Agrària Comuna i la possible independència de Catalunya*, Barcelona.

Catalunya tenen a veure més amb la política que amb l'economia, encara que al final la política acaba incidint en l'economia. En aquest sentit, és molt clara la conclusió del recent informe de la Cambra de Comerç de Barcelona (2014): *"En una situació d'independència negociada i dins de la UE, amb estabilitat de les bases fiscals, el sector públic d'un Estat català independent seria financerament viable i tindria un marge d'actuació superior a l'actual"*³¹. No obstant això, si es dóna validesa a les hipòtesis pessimistes les conclusions són oposades com conclou, per exemple, FAES (2014): *"El resultat econòmic previsible de l'aventura secessionista és molt clar. De forma molt concisa pot parlar-se de fallida econòmica i social de Catalunya. Fora d'Espanya, de l'euro i de la Unió Europea la seva economia es veuria privada dels principals actius que han permès el seu desenvolupament fins a arribar a ser el que és avui dia"*.³²

La dinàmica del conflicte depèn, per tant, que hi hagi o no negociació i pacte. És clar que hi ha interrogants importants. Les conseqüències de la independència tant per a Catalunya com per a Espanya, sobretot a curt termini, depenen en gran mesura de com es resolguin diversos temes cabdals, com per exemple el referèndum o consulta, la relació amb la UE, la moneda, o el repartiment d'actius i deutes. Són comprensibles els arguments que defensen les hipòtesis pessimistes i també les optimistes.

Tal com s'ha exposat al principi, s'albiren diversos escenaris (veure figura 5) i cap té probabilitat d'ocurrència zero:

- **Escenari inercial:** Si no es tira enrere el procés de centralització i no hi ha canvis de política ni al Govern espanyol ni a la Generalitat, augmentarà l'independentisme i la conflictivitat a Catalunya. En aquest sentit, Pujol (2014) afirma: *"La independència imposa molt respecte, però continuar com estem i que ens portin a la desaparició com a país, a la residualitat absoluta, això espanta molt més"*. L'escenari inercial

³¹ Cambra de Comerç de Barcelona (2014): *El sector públic a Catalunya i Espanya: impacte econòmic de diferents escenaris polítics*, Barcelona.

³² FAES (2014): *20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya*, Madrid, pp. 69.

perjudica Espanya, i molt més Catalunya, però té una probabilitat d'ocurrència a causa dels rèdits electorals que alguns partits poden obtenir. És possible que aquest escenari, que és el que s'està produint en l'actualitat, només sigui una fita intermèdia que acabi incrementant la probabilitat d'ocurrència futura dels altres escenaris.

- **Escenari de ruptura sense la intervenció de la UE:** En aquest escenari es produeixen pèrdues importants per a tots, incloent la UE. A part dels perjudicis que aquest escenari pot provocar a curt termini a Catalunya, a Espanya tampoc no li interessa que Catalunya quedi fora de la UE. Alguns motius: la major part de les mercaderies espanyoles que van cap a Europa per via terrestre passen per Catalunya, Espanya assumiria una major part o la totalitat del deute públic actual, les desenes de milers d'empreses espanyoles amb clients o interessos a Catalunya poden veure's perjudicades... Degut que és l'únic escenari en el qual la UE pot tenir pèrdues, és poc probable que succeeixi.
- **Escenari de ruptura amb la intervenció de la UE:** En aquest escenari, Catalunya s'independitzaria en un procés tutelat per la UE. És un escenari en el qual Espanya també pot perdre molt, encara que menys que en l'escenari anterior. En canvi, podria ser un bon escenari per a Catalunya a llarg termini. Per a la UE, el benefici d'aquest escenari és que evita les pèrdues de l'escenari de ruptura sense la seva intervenció.
- **Escenari de pacte:** Aquest escenari implica que es reforma la legislació espanyola per fer possibles acords que minimitzin el nivell de conflictivitat en donar resposta a les demandes d'una bona part dels catalans (identitat, autogovern, idioma i finançament). Aquest és un escenari d'impacte neutre per la UE però té l'avantatge que evita les pèrdues importants per a Espanya i Catalunya d'altres escenaris alternatius. En aquest escenari tindria contingut real l'expressió: "*Millor units*". En un context d'elevada intel·ligència col·lectiva aquest hauria de ser l'escenari amb més probabilitat d'ocurrència.

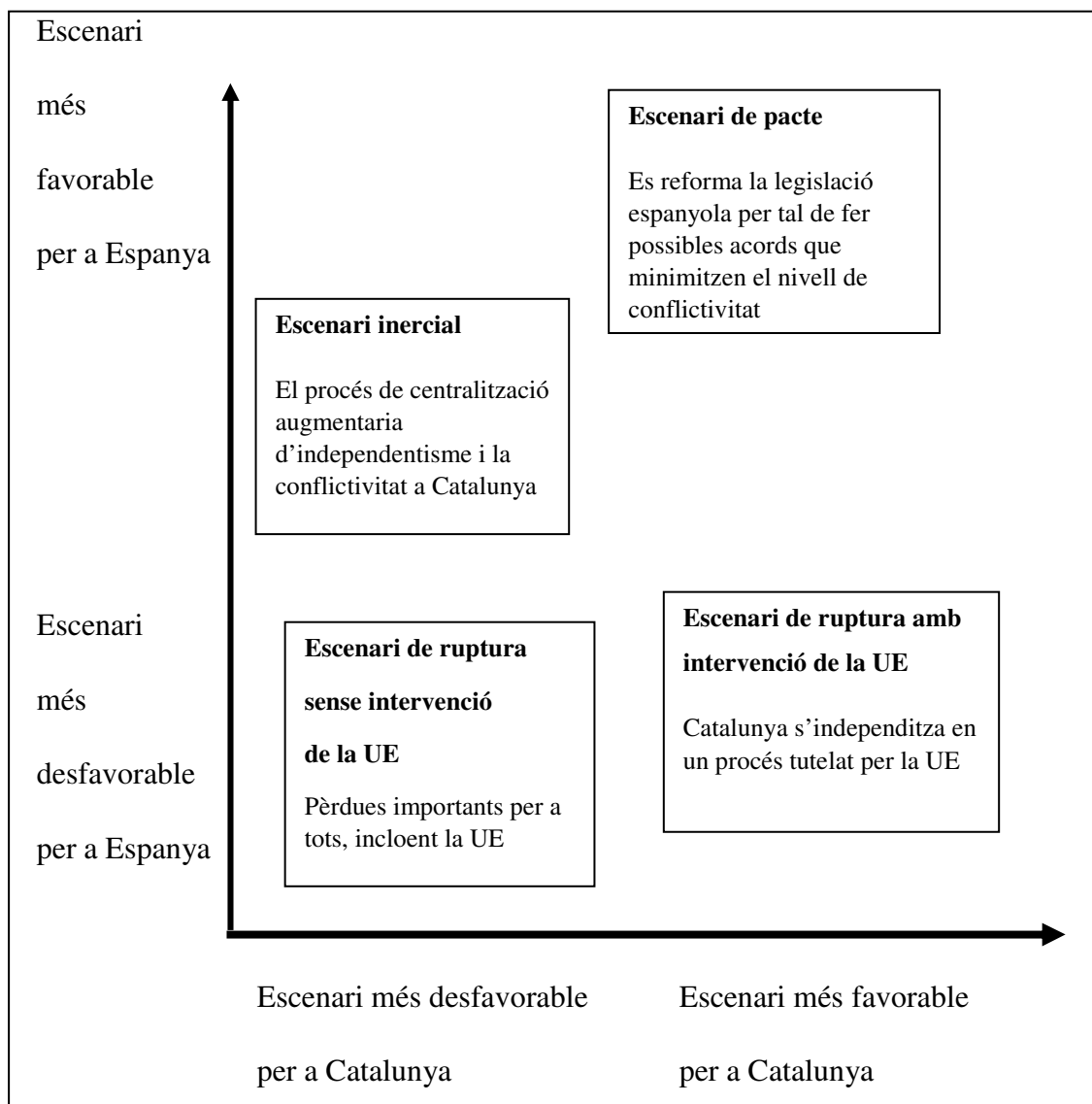

Figura 5. Escenaris possibles i impacte econòmic a Espanya i Catalunya

Com ja s'ha indicat, les conseqüències econòmiques de cadascun dels escenaris descrits també poden veure's afectades, per bé o per malament, per l'estratègia, la capacitat de lideratge, el nivell de qualitat, l'honradesa i l'eficiència dels Governos, les institucions, les empreses, les organitzacions de la societat civil i els ciutadans, tant a Catalunya com al conjunt d'Espanya.

Per minimitzar les possibles conseqüències adverses tant per a Catalunya com per a Espanya i també per la UE, és clau que el procés es desenvolupi de

forma pacífica, democràtica, negociada i amb voluntat de mantenir-se dins de la UE. El diàleg constructiu i la negociació, són sens dubte imprescindibles per protegir millor els interessos de totes les parts.

Aquest seria el plantejament intel·ligent. Com descriu Cipolla (1988) el comportament intel·ligent és aquell que aconsegueix que totes les parts guanyin o que, almenys, minimitzin les pèrdues. En canvi, el comportament poc intel·ligent³³ és el que fa que tots perdin. Malgrat la conveniència dels plantejaments intel·ligents, el que ha ocorregut en relació amb aquest conflicte en els últims anys mostra que han hagut escasses dosis d'intel·ligència. Tampoc cal passar per alt els grans èxits que estan aconseguint els esforços de manipulació que realitzen la majoria dels mitjans de comunicació i que fan més difícil que la població digereixi la possibilitat que es negociï i s'arribi a pactes. Encara que pocs s'imaginaven que el conflicte es gestionaria com ha succeït fins al moment, no per això es pot perdre l'esperança que en algun moment aparegui el sentit comú que faci possible un escenari més favorable per a tots.

³³ "Estúpid" en la nomenclatura de Cipolla (1988).

Annex 1: El problema de la manipulació informativa

El Codi Europeu de Deontologia del Periodisme del Consell d'Europa de 1993 indica que la funció del periodisme no és crear opinió pública sinó transmetre informació als ciutadans, que és un dret fonamental. També es diu que les notícies han d'estar regides per la veracitat i la imparcialitat, diferenciant-les de rumors i opinions. A Catalunya, existeix el Codi Deontològic de 1992 del Col·legi de Periodistes, que té el seu equivalent en el Codi Deontològic de la Professió Periodística de les Associacions de Periodistes Espanyols de 1993. Aquests codis inclouen el compromís del periodista amb valors com el respecte a la veritat, la no falsificació de les dades, la no omissió d'informacions essencials; i la no publicació de material enganyós o deformat.

Aquestes referències a codis deontològics estan motivades per la perplexitat que provoca l'elevadíssim nivell de manipulació que hi ha en els mitjans de comunicació. Vegem un exemple³⁴. Fa unes setmanes la Cambra de Comerç de Barcelona va fer públic un informe que inclou una estimació de l'impacte econòmic de la independència. En les projeccions es diu que el nou estat català naixeria amb una caiguda del PIB del 2,4%, però que a llarg termini l'impacte seria positiu amb un increment en el PIB del 7,2%. En analitzar el tractament d'aquesta notícia en diversos diaris es pot observar el següent. Dels quatre principals diaris editats a Catalunya, dos li van dedicar la portada i dues pàgines senceres i els altres dos diaris li dedicaven mitja pàgina. En els quatre casos el contingut exposava adequadament l'informe de la Cambra, encara que en un d'ells el titular era enganyós. En les edicions catalanes dels diaris editats a Madrid l'espai ja baixava molt, i li dedicaven entre un 20% de pàgina i un 5%. En un dels diaris el titular i l'article eren una mica enganyosos. En els altres tres diaris tant els titulars com els articles semblava que estaven parlant d'un estudi diferent. En les edicions nacionals dels principals diaris amb seu a Madrid aquesta notícia no va aparèixer. En resum, una part dels lectors van ser informats fiablement de l'estudi de la Cambra. La resta de diaris van manipular, uns menys i uns altres més, els seus lectors. És important destacar que la

³⁴ Amat, O. (2014): "Informar versus manipular", *L'Econòmic*, 26 abril.

manipulació també afecta a la informació contrària a la independència. Com a mostra pot citar-se a Polo (2014) que afirma en relació a la presentació de *La qüestió catalana II* de l'Institut d'Estudis Econòmics (2014) en la qual es defensen les conseqüències molt negatives de la independència de Catalunya: "*...alguns diaris...van propagar falsedats sobre aquest tema*"³⁵.

Amb la finalitat d'il·lustrar amb un exemple el tractament asimètric que reben les notícies sobre aquesta temàtica, a la figura 6 s'acompanya una quantificació de l'espai en diversos diaris de tres notícies relacionades amb l'impacte econòmic de la independència de Catalunya.

Són exemples que posen de manifest el nivell de manipulació informativa existent, ja sigui per la deformació de les conclusions dels informes o per l'omissió d'informació. En qualsevol cas a Catalunya els ciutadans tenen accés a mitjans que defensen les diferents postures.

³⁵ Polo, C. (2014): *Algunas agencias y diarios ni tergiversan ni manipulan*, <http://clementepolo.wordpress.com/2014/04/05/algunos-diarios-no-tergiversan-ni-censuran/>

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Notícia del 28-3-2014 sobre informe de la Cambra de Comerç de Barcelona que defensa la viabilitat econòmica de la independència	2,0	2,0	0,7	0,6	0,2	0,2	0,1	0,04	0	0	0	0
Notícia del 13-2-2014 sobre el llibre <i>Economia de Catalunya</i> que inclou informes de 18 economistes i la opinió de 1.261 economistes catalans i que defenen la viabilitat econòmica de la independència	2,0	2,0	0,35	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Notícia sobre la carta del 11-2-2014 de 60 directius alemanys que defenen la inviabilitat econòmica de la independència	1,2	1,5	1,4	1,6	2,8	1,9	2,2	2,5	0,8	1,4	1,6	2,2

Nota: Els diaris 1, 2, 3 y 4 tenen la seu a Barcelona. Els diaris 5, 6, 7 y 8 són l'edició de Catalunya (o de Barcelona) de diaris que tenen la seu a Madrid. Els diaris 9, 10, 11 y 12 són l'edició nacional de diaris que tenen la seu a Madrid.

Figura 6. Nombre de pàgines els dies següents en diversos diaris sobre tres notícies relacionades amb l'impacte econòmic de la independència de Catalunya

Annex 2. Disfuncions en el finançament autonòmic: El Principi d'ordinalitat com a referència³⁶

En aquests moments un dels principals problemes i debats sobre el funcionament de l'Estat de les Autonomies té a veure amb el finançament. Amb el model actual de finançament les Comunitats reben el 50% de l'IRPF i de l'IVA, el 58% dels impostos especials (tabac, alcohol i hidrocarburs) i el 100% d'altres impostos menors com a Patrimoni, Successions i donacions, Transmissions Patrimonials, Electricitat, Matriculació, Vendes minoristes d'hidrocarburs i Joc. Els impostos que es queden a l'Administració Central serveixen per a les despeses i les inversions de l'Estat i per nodrir els fons de compensació interterritorial en aplicació del principi de solidaritat, que redistribueix recursos fent arribar a les regions amb menys recursos finançament procedent de les més riques.

En aquest context adquireix especial rellevància el principi d'ordinalitat. Anem a tractar d'explicar breument el seu significat. El principi d'ordinalitat és un mecanisme que ve a garantir que una regió manté la seva posició en el rànquing de generació de riquesa una vegada s'hagi produït la redistribució territorial dels recursos. Aquest principi estableix uns certs límits a la solidaritat. L'actual model de redistribució penalitza els ciutadans de diverses comunitats (com Balears, Catalunya, Comunitat Valenciana o Madrid) i afavoreix els d'altres comunitats (com Extremadura, Cantàbria, Castella i Lleó o Astúries). A excepció de Madrid, a les comunitats afectades per aquesta problemàtica es dóna la coincidència que són les que major dificultat estan tenint per complir els objectius de dèficit. El que realment ocorre és que encara que tenen menys despesa pública per habitant però en rebre menys finançament consegüentment generen més dèficit.

Sembla evident que en un Estat modern i desenvolupat com Espanya ha d'existir solidaritat, entre altres motius, per possibilitar que totes les regions puguin prestar adequadament els serveis públics fonamentals als seus

³⁶ Article escrit conjuntament amb Jesús Lizcano, catedràtic de la Universitat Autònoma de Madrid i publicat a *Expansión* el 18 de setembre de 2012.

ciutadans. El problema pot sorgir quan una solidaritat excessiva i subjectivament decidida deixa més pobres els ciutadans d'aquelles comunitats que més contribueixen. Aquesta situació dificulta el creixement de les regions més dinàmiques i origina que aquestes acabin rebent menys inversió i menys serveis públics.

Si veiem experiències en l'àmbit internacional, en països com Alemanya i Canadà, l'aplicació del principi d'ordinalitat garanteix que cap regió que aporta al fons comú quedi per sota d'una regió que rep del fons comú. Per exemple, a Alemanya la regió amb més impostos pagats per habitant és Hessen (18% més que la mitjana) i la que menys és Berlín (30% menys que la mitjana), però una vegada fets els repartiments Hessen segueix sent la primera en recursos per habitant (+5%) i Berlín l'última (-10%). Per tant, el principi de solidaritat ha reduït els desequilibris, però el principi d'ordinalitat garanteix que les regions que més aporten no rebran menys que les regions que reben.

A Espanya el funcionament d'aquests fons de compensació a Espanya no segueix unes pautes clares i explícites, i hauria de ser bastant més transparent. La seva aplicació produeix la paradoxa que en diverses comunitats en les quals es recapta més per habitant que la mitjana, s'acaba revertint menys recursos per habitant que la mitjana. Per exemple, regions com Catalunya, que és la tercera comunitat en impostos pagats per habitant passa a ser la desena comunitat en recursos rebuts per habitant. Aquesta asimetria resultant en la redistribució regional és conseqüència de no aplicar a Espanya el principi d'ordinalitat que tal com hem vist regeix en altres països.

Concloent, entenem que resulta molt necessari continuar aplicant el principi de solidaritat per reduir els desequilibris entre regions riques i pobres; si bé entenem també que pot ser adequat aplicar el principi d'ordinalitat, amb la finalitat d'evitar que els ciutadans de les regions que més aporten acabin rebent finalment menys recursos que els de les regions que reben.

Annex 3. Evolució de l'opinió dels catalans en relació a la independència

A la figura 7 es pot visualitzar l'evolució de l'opinió sobre l'escenari polític preferit per les persones enquestades pel Centre d'Estudis d'Opinió.

Data	Estat independent (%)	Estat federal (%)	CCAA (%)	Regió (%)	No sap (%)	No contesta (%)
Juny del 2005	13,6	31,3	40,8	7,0	6,2	1,1
Novembre del 2005	12,9	35,8	37,6	5,6	6,9	1,2
Març del 2006	13,9	33,4	38,2	8,1	5,1	1,2
Juliol del 2006	14,9	34,1	37,3	6,9	6,1	0,7
Octubre del 2006	14,0	32,9	38,9	8,3	5,1	0,8
Novembre del 2006	15,9	32,8	40,0	6,8	3,7	0,8
Març del 2007	14,5	35,3	37,0	6,1	4,9	2,2
Juliol del 2007	16,9	34,0	37,3	5,5	5,4	1,0
Octubre del 2007	18,5	34,2	35,0	4,7	6,0	1,5
Desembre del 2007	17,3	33,8	37,8	5,1	5,0	1,0
Gener del 2008	19,4	36,4	34,8	3,8	4,1	1,6
Maig del 2008	17,6	33,4	38,9	5,1	4,3	0,7
Juliol del 2008	16,1	34,7	37,0	6,1	5,2	0,9
Novembre del 2008	17,4	31,8	38,3	7,1	4,2	1,2
Febrer del 2009	16,1	35,2	38,6	4,5	3,6	2,0
Maig del 2009	20,9	35,0	34,9	4,4	3,0	1,7
Juliol del 2009	19,0	32,2	36,8	6,2	4,2	1,6
Desembre del 2009	21,6	29,9	36,9	5,9	4,1	1,6
Febrer del 2010	19,4	29,5	38,2	6,9	4,4	1,6
2a ona 2010	21,5	31,2	35,2	7,3	4,0	1,7
3a ona 2010	24,3	31,0	33,3	5,4	4,9	1,0
4a ona 2010	25,2	30,9	34,7	5,9	2,7	0,7
1a ona 2011	24,5	31,9	33,2	5,6	3,5	1,3
2a ona 2011	25,0	33,0	31,8	5,6	3,4	0,7
3a ona 2011	28,2	30,4	30,3	5,7	3,9	1,5
1a ona 2012	29,0	30,8	27,8	5,2	5,4	1,8
2a ona 2012 ¹	34,0	28,7	25,4	5,7	5,0	1,3
3a ona 2012 ¹	44,3	25,5	19,1	4,0	4,9	2,2
1a ona 2013 ¹	46,4	22,4	20,7	4,4	4,9	1,2
2a ona 2013	47,0	21,2	22,8	4,6	3,5	0,9
3a ona 2013	48,5	21,3	18,6	5,4	4,0	2,2

Font: <http://ceo.gencat.cat/>

Figura 7. Evolució de l'opinió a Catalunya sobre l'escenari polític preferit

Referències bibliogràfiques

Amorós, J. (2013): "El dèficit crònic d'infraestructures a Catalunya", *Eines*, núm. 19. pp. 47-56.

Antràs, P. i Ventura, J. (2012): *Dos més dos són mil*, Col·lectiu Wilson.
<http://www.wilson.cat/ca/mitjans-escrits/articles-dels-membres/item/216-dos-m%C3%A9s-dos-s%C3%B3n-mil-els-efectes-comercials-de-la-independ%C3%A8ncia.html>

Bosch, N. i Espasa, M. (2014a): *Les pensions en una Catalunya independent*, en Comissió d'Economia Catalana del Col·legi d'Economistes de Catalunya (2014): *Economia de Catalunya: Preguntes i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència*, Profit, Barcelona.

Bosch, N. i Espasa, M. (2014b): *Recaptació i despesa pública*, en Comissió d'Economia Catalana del Col·legi d'Economistes de Catalunya (2014): *Economia de Catalunya: Preguntes i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència*, Profit, Barcelona.

Cambra de Comerç de Barcelona (2014): *El sector públic a Catalunya i Espanya: impacte econòmic de diferents escenaris polítics*, Barcelona.

Castells, A. (2014): *Sis comentaris sobre la viabilitat econòmica de la independència i dos aclariments previs*, en Comissió d'Economia Catalana del Col·legi d'Economistes de Catalunya (2014): *Economia de Catalunya: Preguntes i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència*, Profit, Barcelona.

Centre d'Estudis d'Opinió (2013): *Barometre d'Opinió Política, 3a ona 2013*, Generalitat de Catalunya, Barcelona.

Cipolla, C.M. (1988): *Allegro ma non troppo*, Editorial Il Mulino, Bolonia. Comissió d'Economia Catalana del Col·legi d'Economistes de Catalunya (2014): *Economia de Catalunya: Preguntes i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència*, Profit, Barcelona.

Cuadras, X. i Guinjoan, M. (2014): *Independència i boicot*, en Comissió d'Economia Catalana del Col·legi d'Economistes de Catalunya (2014): *Economia de Catalunya: Preguntes i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència*, Profit, Barcelona.

De la Fuente, A. (2014): *¿Maltrato fiscal?*, en *La cuestión catalana II: Balanzas fiscales y tratamiento fiscal de Cataluña*, Instituto de Estudios Económicos, Madrid.

Ernst & Young (2013): *European attractiveness survey*.
<http://www.ey.com/GL/en/Issues/Business-environment/2013-European-attractiveness-survey>

FAES (2014): *20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya*, Madrid.

Galí, J. (2014): *Estat propi i euro*, en Comissió d'Economia Catalana del Col·legi d'Economistes de Catalunya (2014): *Economia de Catalunya: Preguntes i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència*, Profit, Barcelona.

Granell, F. (2014): *Catalunya i la Unió Europea*, en Comissió d'Economia Catalana del Col·legi d'Economistes de Catalunya (2014): *Economia de Catalunya: Preguntes i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència*, Profit, Barcelona.

Gasol A. i Segura, X. (2014): *Sistema financer de Catalunya independent*, en Comissió d'Economia Catalana del Col·legi d'Economistes de Catalunya de Catalunya (2014): *Economia de Catalunya: Preguntes i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència*, Profit, Barcelona.

Generalitat de Catalunya (2013): *La deslleialtat de l'Estat respecte de Catalunya*, Departament de Presidència.

Generalitat de Catalunya (2013): *Una estratègia industrial per a Catalunya*, Departament d'Empresa i Ocupació.

Guinjoan, M. i Cuadras, X. (2011): *Sense Espanya*, Portic, Barcelona.

Guinjoan, M., Cuadras, X. i Puig, M. (2013): *Com Àustria o Dinamarca*, Portic, Barcelona.

Hermosilla, A. (2014): *Impacte d'una Catalunya independent: La opinió dels economistes*, en Comissió d'Economia Catalana del Col·legi d'Economistes de Catalunya (2014): *Economia de Catalunya: Preguntes i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència*, Profit, Barcelona.

H. M. Government (2013): *Scotland analysis. Macroeconomics and fiscal performance*, pp. 8.

KPMG (2013): *Global Cities Investment Monitor*. <http://barcelonacatalonia.cat/b/wp-content/uploads/2013/11/Global-Cities-Investment-Monitor-2013.pdf>

López, G. (2014): "Cuentas regionalizadas no son balanzas fiscales", *La Vanguardia*, 31 de març.

Martinez, O. i Pastor, V. (2014): *Posicionament d'una Catalunya independent en el context internacional*, en Comissió d'Economia Catalana del Col·legi d'Economistes de Catalunya (2014): *Economia de Catalunya: Preguntes i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència*, Profit, Barcelona.

Pedrol, J. (2014): *Estructures d'Estat i impacte en l'ocupació*, en Comissió d'Economia Catalana del Col·legi d'Economistes de Catalunya (2014): *Economia de Catalunya: Preguntes i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència*, Profit, Barcelona.

Polo, C. (2012): *El peso de las exportaciones en la economía catalana*, en *La cuestión catalana hoy*, Instituto de Estudios Económicos, Documento de Trabajo, Madrid, pp. 66.

Polo, C. (2014): *Algunas agencias y diarios ni tergiversan ni manipulan*, <http://clementepolo.wordpress.com/2014/04/05/algunos-diarios-no-tergiversan-ni-censuran/>

Pujol, J. (2014): *La mort del pactisme*, *El Temps*, 15 abril, pp. 15-17.

Puig, M. (2014a): *Dins o fora de la Unió Europea. El que hem dit*, en Comissió d'Economia Catalana del Col·legi d'Economistes de Catalunya (2014): *Economia de Catalunya: Preguntes i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència*, Profit, Barcelona.

Puig, M. (2014b): *Dins o fora de l'euro: certeses i incerteses*, en Comissió d'Economia Catalana del Col·legi d'Economistes de Catalunya (2014): *Economia de Catalunya: Preguntes i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència*, Profit, Barcelona.

Puig, M. (2014c): *La sortida del laberint*, Edicions 62, Barcelona.

Raventós, F. (2014): *Impacte en el nombre d'empreses i multinacionals*, en Comissió d'Economia Catalana del Col·legi d'Economistes de Catalunya (2014): *Economia de Catalunya: Preguntes i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència*, Profit, Barcelona.

Ridao, J. i Cabasés, M.A. (2012): *La inversió en infraestructures de l'Estat a Catalunya durant el període 2007-2012*, Fundació CATDEM, Barcelona.
http://www.catdem.org/cat/downloads2/informe_dr_joan_ridao_ca-5.pdf

Ros, D. i Fatjó, R. (2014): *Endeutament i repartiment d'actius. Té preu la llibertat?*, en Comissió d'Economia Catalana del Col·legi d'Economistes de Catalunya (2014): *Economia de Catalunya: Preguntes i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència*, Profit, Barcelona.

Unió de Pagesos (2012): *Informe sobre la Política Agrària Comuna i la possible independència de Catalunya*, Barcelona.

Oriol Amat és Catedràtic d'Economia Financera i Comptabilitat a la Universitat Pompeu Fabra. És des de 2011 Conseller de la Comissió Nacional del Mercat de Valors (CNMV), President de l'ACCID i del Registre d'Experts Comptables del Consell General d'Economistes d'Espanya, així com membre del Consell Assessor per a la Reactivació Econòmica i el Creixement de Catalunya. Professor visitant en diferents universitats i escoles de negoci internacionals. Autor de diversos llibres de comptabilitat i finances traduïts a diversos idiomes. Director de la Revista de Comptabilitat i Direcció i sotsdirector de la Revista Iberoamericana de Comptabilitat de Gestió. Ha estat també coordinador del llibre *Economia de Catalunya: preguntes i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència*, publicat en castellà i català a iniciativa de la Comissió d'Economia Catalana del Col·legi d'Economistes de Catalunya (2014).